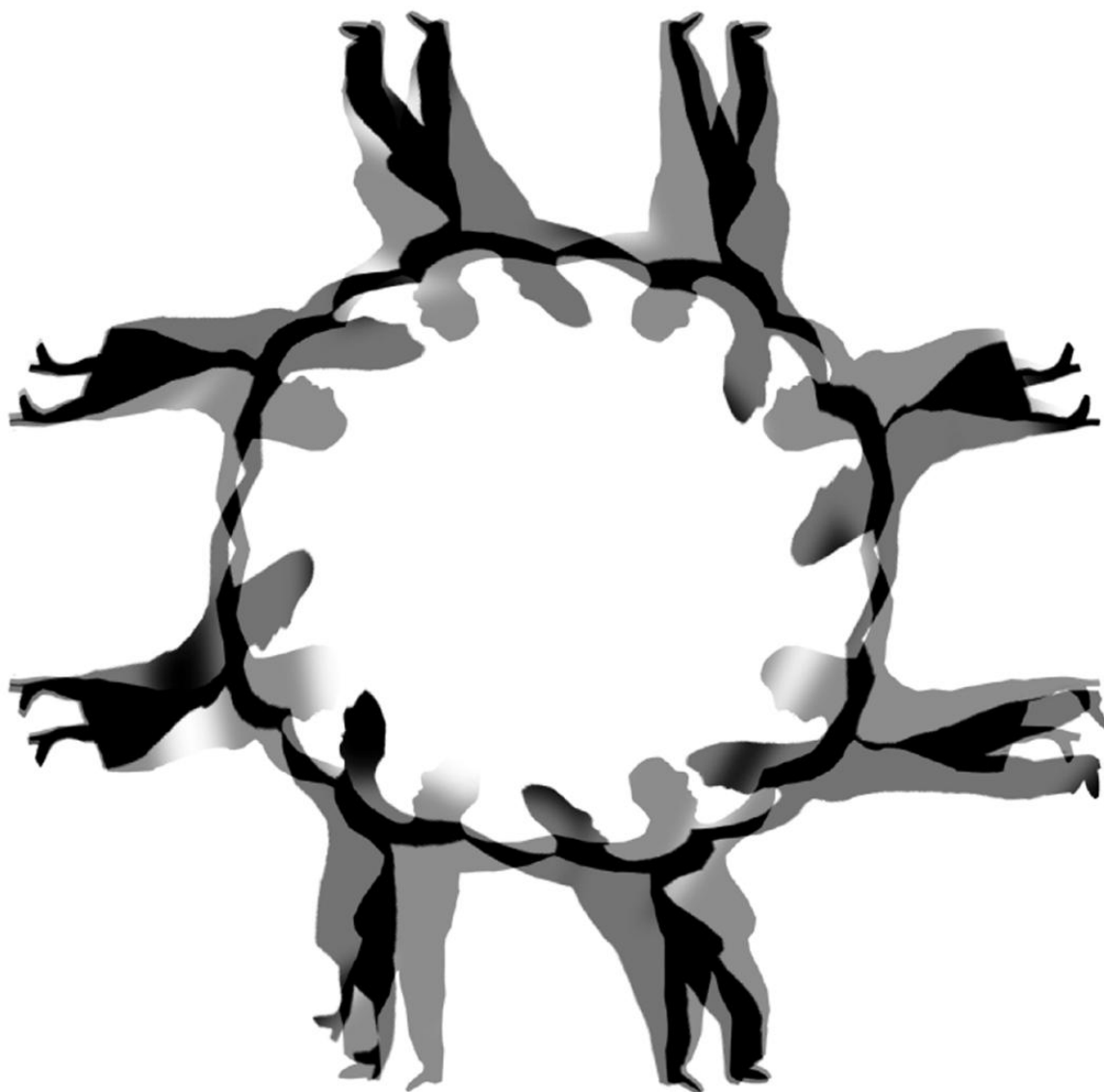

Активна работа за равнопоставеност на половете

**Интегрираният подход за равно
третиране на жените и мъжете и методът
ЗР в местното самоуправление**

Резюме

Шведската асоциация на местните власти работи за разпространение на опита си от прилагането на интегрирания подход за равно третиране на жените и мъжете като стратегия и на метода ЗР. Интегрираният подход е стратегия за включване на перспективата на пола във всички дейности. ЗР означава „репрезентативност, ресурси и реалност“. ЗР има за цел анализирането на обществените политики, за да се открият онези норми и ценности, които определят нагласите. Често разглежданите проблеми са толкова ежедневни и очевидни, че биват пренебрегвани. Резултатите, които се получават при изследването, биват след това сравнявани с целите по равнопоставеността за съответната дейност. При несъответствието между резултатите от ЗР анализа и целите по равнопоставеността е необходимо по-нататъшно развитие на общинските дейности за постигане на равнопоставеност на половете.

Шведска асоциация на местните власти
Секция „Политики за работодателите“
Януари 2002

Автори: Фредрик Лундквист, Кристин Н. Гранберг
Превод на английски език от шведския оригинал: Майкъл Коф.
Превод на български език: Център за изследвания и политики за жените, www.cwsp.bg

Интегрираният подход за равно третиране на жените и мъжете

Шведската асоциация на местните власти популяризира от 1997 г. насам работата и опита на Комисията по политиките за равнопоставеност на половете във връзка с нейното изследване „Общините и равнопоставеността”. Основната задача на Комисията бе да разработи и изпробва конкретни методи как да се прилага интегрирания подход за равно третиране в работата на общините (*gender mainstreaming*¹). Интегрираният подход е стратегия за включването на равнопоставеността на половете на всеки етап от процеса на вземане на решения, от първоначалната оценка до крайното решение и неговото изпълнение. В Швеция бе въведен нов термин (*jämtegrering*), който е комбинация от шведските думи за равенство и интеграция.

Методът ЗР

В резултат от работата на Комисията бе създаден изследователския метод ЗР. При него количествените индикатори за първите две „Р” („репрезентативност” и „ресурси”) са база за третия качествен индикатор „Р” („реалност”). Резултатите от това лесно за осъществяване изследване и анализът на данните от него могат да служат като основа за провеждане на конкретни дискусии, свързани с дейностите по равнопоставеността на половете на местно ниво.

¹ В България до края на 2006 г. нямаше официален превод на български език за *gender mainstreaming*. За пръв път терминът „интегриран подход за равно третиране на жените и мъжете”, към който се придържахме в настоящия текст, бе използван в Резолюция 2005/2149(INI) от 18.01.2007 г. на Европейския парламент за интегрирания подход за равно третиране на жените и мъжете при осъществяване дейността на комисиите. Б.пр.

Активна работа за равнопоставеност на половете

Нашият живот е свързан с общините. Доколко те успяват да отговорят на ежедневните нужди от социални услуги както на жените, така и на мъжете, е от голямо значение дали равнопоставеността ще бъде част от живота ни. Ето защо постигането на равнопоставеност на общинско равнище е въпрос на осъществяване на реални и конкретни промени в условията на живот на хората.

Днес равнопоставеността присъства като концепция в общинските планове, политическите документи и във формулировката на целите, които трябва да бъдат постигнати. Това е израз както на ангажираност, така и на интерес към проблема от страна на местните власти. За постигането на равнопоставеност на половете на практика обаче не е достатъчно само формулиране на целите и добрите намерения. Тази брошура представя как някои общини успяха да превърнат думите и плановете си в дела, за да подобрят своята работа по равнопоставеността на половете. Представени са разнообразни примери, свързани с общински дейности, като: многоетажен паркинг, детска градина, център за отдих, дом за възрастни хора и др.

Съдържание

Активна работа за равнопоставеност на половете	4
Политическата воля за равнопоставеността на половете	5
Методът ЗР	5
Постигане на промяна	6
Споделена власт, споделени отговорности	7
Властта и влиянието в една гимназия	8
Училището и детските градини	8
Разпределение на ресурсите между програмите в едно гимназиално училище	9
Вниманието към децата на общото събиране сутрин	10
Култура и свободно време – за кого?	11
Йернвален – има ли равенство в спортната зала?	11
Мъжкото и женското изкуство – еднакво ли се оценява?	12
Физическата среда	12
Нана – прилагане на интегрирания подход в един многоетажен паркинг	13
Здравеопазване и медицинска помощ	14
Еднакви грижи при социалните услуги	14
Грантовете за нестопански организации от гледна точка равнопоставеността на половете	15
Анализ по пол	16
Въпроси за реалност	16
Работата продължава ...	18

Политическата воля за равнопоставеността на половете

През 1995 г. Шведската асоциация на местните власти създаде Комисия по политиките за равнопоставеност на половете за провеждане на изследването „Общините и равнопоставеността”. Комисията имаше две основни задачи. Първата бе да се проучат областите, в които общините могат да предприемат действия за подобряване на равнопоставеността. Втората бе – да се разработят в сътрудничество с някои от общините практически приложими методи за работа по равнопоставеността. По инициатива на комисията бе стартиран проектът „ЯмКом” (“*JämKom*”), който представи конкретни идеи как да се прилага стратегията за равното третиране в различни дейности на общините.

Целите на политиките по равнопоставеност на половете на общинско ниво обикновено се определят въз основа целите на държавната политика, която гарантира равни права, възможности и задължения на жените и мъжете във всички важни области на живота: да имат работа и собствен доход, да могат да участват във вземането на решения, свързани с обществения живот, да могат да се грижат за собствения си дом и деца и да не са подложени на сексуален тормоз и насилие. С други думи, целите на политиките по равнопоставеността се отнасят до повече области от тези, регламентирани в Закона за равнопоставеността на половете², който регулира само условията на труд.

Интегрираният подход за равно третиране на жените и мъжете е преразпределение на обичайните дейности с оглед постигането на специфичните цели на равнопоставеността. Тези хора, които обикновено вземат оперативните решения, също така вземат и решенията, свързани с равнопоставеността на половете. Следователно, ясното политическо намерение за постигане на по-голямо равенство е важна предпоставка за прилагане на подхода за равно третиране. Това политическо намерение може да се осъществи чрез конкретни действия, за което са необходими практически методи както за местните политици на изборни длъжности, така и за служителите в общинските администрации и общинските предприятия. ЗР методът, разработен от Гъртруд Астрьом в сътрудничество с Шведската асоциация на местните власти, е от този тип.

Методът ЗР

ЗР има за цел анализирането на обществените политики, за да се открият онези норми и ценности, които определят нагласите. ЗР означава репрезентативност, ресурси и реалност. ЗР може да бъде описан накратко като отговор на въпроса „Кой какво получава и при какви условия?”.

Опитът, получен при използването на ЗР показва, че с него успешно се открояват свързаните с пола модели, които се следват в една дейност. Методът помага на политиките на изборни длъжности и общинските служители да обсъждат обективно и безпристрастно необходимите промени за подобряване на равнопоставеността. ЗР трябва да се прилага към конкретни проблеми, свързани с условията и възможностите на жените и мъжете в общинските дейности. Необходимо е да се определи ясно както

² Приет през 1992 г., изм. 1994, 1998 и 2001 г.

обхватът на проблема, така и наличието на политическа воля за промяна на ситуацията. Би било добре проблемът да се обвърже с целите на дейностите.

Информацията за проблема се събира чрез изследване на репрезентативността и ресурсите. Резултатът от това количествено изследване след това бива анализиран в третото Р – „реалността”. Анализът включва отговаряне на редица въпроси, които правят възможна промяната по отношение на събраните материали. Има натрупани както познания, така и изследвания в областта на равнопоставеността, които са достъпни и могат да бъдат използвани при анализа. Участието и ангажираността повишават мотивацията и възможността за подобряване на равнопоставеността. Ето защо ЗР методът трябва да се прилага от служителите и отговорните за съответната дейност за самостоятелно провеждане на проучвания, свързани с работата им. Така техните ежедневни контакти и натрупаните знания ще бъдат оползотворени, а придобитият опит при изследването ще стане част от дейността на даденият отдел или общинското предприятие.

Репрезентативност – Р1

При Р1 фокусът пада върху вземащите решения, ръководителите и потребителите, които упражняват влияние върху и са повлияни от проблема. Р1 отговаря на въпроса: *колко жени и колко мъже?* Отговорите показват разпределението по пол на всички нива на процеса на вземане на решения и в дейностите както сред персонала, така и сред потребителите.

Ресурси – Р2

При Р2 се събира информация за съответните ресурси, свързани с проблема. Те могат да включват пари, време, място или информация. Как се разпределят тези ресурси между жените и мъжете?

Реалност – Р3

При реалността, анализът на Р1 и Р2 трябва да покаже какви са нормите и ценностите, които определят дейностите. Тези норми и ценности често се възприемат за даденост, като „общоприети” или „естествени”, и по този начин трудно могат да бъдат описани. Как могат да се обяснят свързаните с пола модели, проявени в репрезентативността и ресурсите? Те в съответствие ли са с политиката за равнопоставеност на половете?

Постигане на промяна

Резултатите, които се получават при изследването, биват след това сравнявани с целите по равнопоставеността за съответната дейност. Понякога тези цели са прекалено общи и абстрактни и поради това трудни за сравнение с резултатите от ЗР метода. Това може да наложи формулирането на нови конкретни цели. Целите на равнопоставеността трябва да бъдат измерими, конкретни и да може да се наблюдава тяхното изпълнение. Несъответствието между резултатите от ЗР анализа и целите по равнопоставеността поставя основата за по-нататъшни обсъждания какво трябва да бъде променено, за да се постигнат поставените цели. Тези промени трябва да бъдат формулирани в план за действие. Освен другите мерки, в него може да се предвижда и промяна в ежедневните практики и в начина на събиране на данни, за да има винаги в тях разпределение по пол, попълване на списъци за проверка на индикаторите или изработване на лесни за ползване ръководства. На следващите страници ще намерите примери за работата на

общините с интегрирания подход за равно третиране на жените и мъжете като стратегия и за използването на ЗР метода.

Споделена власт, споделени отговорности

Разбирането за това как се създават и поддържат нормални отношения между половете (т.нар. „полов ред“³) може да се наблюдава на всички равнища в политическия и частния живот. Следователно, властта и влиянието не означават само представителство в политическите формирания. Те също така са въпрос на властови отношения в ежедневието на хората, както и на контрол над собственото тяло и житейските ситуации. За да се даде възможност на жените и мъжете да участват в политическия живот равнопоставено, въпроси като кой води децата на детска градина, кой се разпорежда с парите и др., са от съществена важност.

Ние постоянно се учим на нормите и ценностите в т. нар. процес на социализация. На интересите на момчетата обаче обикновено се отдава по-малко значение от тези на момчетата и това, от своя страна, води до по-ниското им самочувствие. Например момчетата по-рядко се изказват пред публика. За този процес на социализация често се говори като за половия ред на властовите отношения. Моделите за социалните роли на половете са често невидими за нас, тъй като те са от ежедневието и изглеждат толкова нормални, че биват възприемани за даденост. Когато се правят промени за подобряване на равнопоставеността, което често е свързано с преразпределението на ресурси, става ясно, че това е въпрос на власт. Властта в ежедневието може да означава кой има правото да разрешава плащания, кой участва в заседанията и различни работни групи, кой има неформални контакти, кой се чувства виновен за това, че прибира децата късно от детската градина и кой си „играе“ на власт като задържа информация, подиграва се на другите хора или напълно ги пренебрегва.

По-долу има някои предложения за въпроси по метода ЗР, свързани с властта и влиянието.

Репрезентативност

Как са представени жените и мъжете на различни нива на управление: в общинския съвет, в комисиите, в ръководството, в работните групи, в контактните групи, в съответната общинска структура?

Ресурси

Колко дълго се изказват жените и мъжете на заседания и конференции?

Имат ли жените и мъжете достъп до еднаква същата информация? На какво място се поставят традиционно женски или мъжки теми в дневния ред?

Реалности

Защо на различни теми се дава различен приоритет и различно време на заседанията? Как се оценява знанието на жените и мъжете? Могат ли жените и мъжете да участват на равностойни начала?

³ Gender order. Б.пр.

Властта и влиянието в една гимназия

В община Карлщад е проведено изследване в едно училище – гимназия Сундста-Алвкуле. Изследването има за цел да установи доколко жените и мъжете имат равни възможности да влияят при вземането на решения и обсъждането на целите, методите и развитието на образованието. В училището жените и мъжете са сравнително равно представени сред учителите. Жените обаче по-често преподават хуманитарни предмети и науки за обществото, докато мъжете – естествени науки и технологии. В училището има организирана група за развитие на образованието, състояща се от единадесет представители на учителите от различни предметни групи. Групата се състои от 1 жена и 10 мъже. Освен това предметните групи, в които болшинството учители са жени, имат по-малко представители в групата по развитието, отколкото онези, в които преобладават мъжете. Групите по хуманитарни и социални науки имат по един представител от всяка, докато естествените науки, математиката и физиката, техническите и компютърните науки, имат по двама. Другите представители са трима мъже, преподаващи изкуства, и един мъж – медии.

Мъжете също така имат по-силни позиции по отношение на финансовите въпроси. Нито една жена няма право да разрешава плащания, свързани с основната дейност. Разделението на властта също така е отразено и в разделението на ресурсите между различните образователни програми.

Броят на жените и мъжете, работещи в училището, е почти еднакъв. На пръв поглед тук е постигнато равенство. Въпросът е доколко в това училище наистина има равнопоставеност, когато основно мъжете са тези, които са включени в групите с власт и влияние.

Докладът е предоставен на ръководството на училището и въз основа на резултатите от него са направени някои промени, които главно засягат включването на повече жени в управлението и преразглеждането на правата за разрешаване на плащания. Предприети са и мерки, чиято крайна цел е преодоляването на сегрегацията по пол в избора на образователни програми от учениците.

Училището и детските градини

Важно е децата, независимо от техния пол, да получават тези знания, умения и отношение, от които имат нужда като възрастни, за да могат да поемат отговорности, да виждат възможности и да се справят с предизвикателствата. Тук училището има особено важна задача.

Изследванията обаче показват, че условията и възможностите, които имат момчетата и момичетата, са различни. Те се сблъскват с различни очаквания и изисквания от обкръжаващите ги. Дори на най-малките бебета момченца и момиченца се придават различни качества и се третират различно от възрастните. Момчетата биват насърчавани да движат повече ръчички и крачета, докато момичетата – да стоят неподвижно или да се гушкат в ръцете на възрастните.

Приетото разбиране за това какви са момчетата и момичетата и какви трябва да бъдат може да даде погрешна представа за действителните нужди, интереси и потенциал на детето. Момичетата често биват описвани като спокойни, внимателни, ориентирани към отношенията между хората или с интереси към езиците, докато момчетата са шумни, ориентирани към действието или с интереси в технологиите. Но дали е така в действителност или това е по-скоро резултат от наложените стереотипи и различните очаквания на обществото от жените и мъжете? Може ли осведомеността по въпросите на пола да допринесе за насърчаване на момичетата и момчетата да развиват различни свои качества и на тях да се гледа като на личности отвъд наложените стереотипи?

Каква е ситуацията в детската градина, центъра за работа с деца или училището до вас? Дали се противопоставят на традиционните модели за ролята на половете или те се затвърждават?

По-долу са дадени някои ЗР въпроси, свързани с училищното и предучилищното образование.

Репрезентативност

Какво е разпределението по пол на персонала и на децата на различни равнища, в различни области, предмети, задължения, игри и дейности? Колко често персоналят общува с майките и бащите?

Ресурси

Каква част от пространството използват момичетата и момчетата в класната стая, на детската площадка, в центъра за работа с деца? Колко дълго съответно момичетата и момчетата говорят по време на различни събирания и в час? Какво е разпределението по пол на децата, които получават допълнителна помощ или специално обучение? Как са разпределени разходите за различните програми, дейности, закупуването на играчки и игри и материали?

Реалност

Защо някои програми или дейности струват пари, а други – не? Разумно ли е на момчетата да се дава повече време и внимание, отколкото на момичетата? С кого основно общува персоналят – с майките или с бащите? Има ли стандарт за това какъв трябва да бъде един родител и свързан ли е той с пола му?

Разпределение на ресурсите между учебните програми в една гимназия

Комисията по образование в Кьопинг прави ЗР анализ на учебните програми за гимназиално образование. Комисията проучва разпределението по пол в различните програми. Програмите, в които се записват повече момчета, са *автомобилна техника, индустриална технологии и електротехника*. Момичетата преобладават в програмите по *отдых и туризъм, бизнес и администрация*.

В изследването са анализирани ресурсите (второто Р), отделяни за един ученик в програмите, които са предимно „мъжки” или „женски”. Проявяват се значителни различия. При програмите, посещавани предимно от момчета, разходите са от 81000 до

114000 шведски крони (или приблизително 8700 до 12250 евро), докато при програмите, посещавани предимно от момичета, разходите са от 48000 до 67000 (или приблизително 5200 до 7200 евро).

Този факт предизвиква обсъждане в комисията: защо програмите, по които се обучават предимно момчета, струват повече от тези, по които се обучават предимно момичета? Отговорът на този въпрос може да бъде, че определени програми са по-скъпи, тъй като изискват по-скъпи помещения и оборудване. Председателят на комисията обаче е на мнение, че това не дава достатъчно обяснения за разликите, защо всъщност е допуснато програмите с преобладаващо участие на момчета да струват повече. Ако ресурсите са били разпределени по-равностойно между програмите, с колко компютри и компютърни програми биха например разполагали изучаващите бизнес и администрация?

Разделението на разходите между учебните програми в гимназиалното образование може да е изглеждало разумно, но доколко са били обмислени приоритетите между различните програми? Дали разпределението на разходите по друг начин би допринесло и за намаляване на сегрегацията по пол в гимназиите?

Вниманието към децата на общото събиране сутрин⁴

В седем детски градини и предучилищни групи за шестгодишни деца в Гавле с помощта на 3P метода се провежда изследване как се държат учителите с момичетата и момчетата по време на общото събиране на децата всяка сутрин. Направени са записи на видео, за да може да се обсъди отношението на учителите към децата. P2 (ресурси) разглежда начина, по който учителите се обръщат към децата, как ги окуражават, както и какви наказания налагат.

От изследването става видно, че учителите се отнасят към момичетата и момчетата по различен начин: към момичетата учителите се обръщат по име два пъти по-малко, отколкото към момчетата. Момчетата чуват своите имена от учителите средно 7 пъти, а момичетата само 2. Възможно ли е това да означава, че на момчетата се обръща повече внимание, за да бъдат накарани да пазят тишина и да стоят мирно по време на сутрешното събиране? Дали склонността на момчетата да привличат внимание и да се открояват сред останалите не се подсилва още повече, когато им се обръща внимание?

На момчетата също така се задават повече допълнителни въпроси. Докато едва на всяко второ момиче си задава допълнителен въпрос на сутрешното събиране, то момчетата средно получават по 2.5 допълнителни въпроси. Следователно, на много момичета изобщо не се задават допълнителни въпроси. Какво въздействие оказва това върху самочувствието и чувството за значимост на момичетата?

Момчетата по-често получават строги забележки и много по-често им се забраняват определени неща: 3,5 пъти на момче. Едва всяко десето момиче получава забележка. Друга важна особеност е, че момчетата получават похвали за измерими качества като бързина, сила и други. Всяко момче получава средно по две такива похвали, но

⁴ Събиране на всички деца преди започване на учебните занятия. Б.пр.

момчетата изобщо не получават такива. Вместо това, те биват хвалени, че са спретнати и послушни, както и че се държат добре с другите.

Това изследване поражда въпроса дали стереотипно наложените модели се подсилват или се оборват по време на сутрешните събирания? Дали на децата се дава възможност да развиват свои качества, в които те вече са добри? Дали подходът на учителя не оказва влияние върху представите на децата за самите тях и нашите представи за тях?

Култура и свободно време – за кого?

Жените и мъжете имат приблизително еднакво свободно време по данни за Швеция⁵. Свободното време е извън времето за платен и неплатен труд, образование, хранене и сън, и възлиза на около 35 часа седмично. Мъжете имат средно около два часа повече свободно време на седмица. От друга страна, свободното време на жените и мъжете е различно разпределено. При мъжете то е по-скоро непрекъснато, докато при жените е силно накъсано. Мъжете и жените също така използват различни части от общинските обекти за отдих и културни развлечения. Една от битоващите представи е, че жените се интересуват главно от култура, а мъжете от спорт. Работата по равнопоставеността на половете отправя предизвикателство към подобни представи. Един от начините за това е да се проучат тези дейности въз основа въпросите на ЗР метода.

Репрезентативност

Колко жени и колко мъже посещават общинската библиотека или културните събития?
Колко жени и колко мъже използват различните общински спортни съоръжения?

Ресурси

Колко средства са инвестирани в съоръженията или обектите, които се използват съответно от мъже или жени? Колко време се отделя съответно на момчетата и момчетата на общинската пързалка или на общинските игрища? Колко средства се отделят за закупуване на произведения на изкуството?

Реалност

Имат ли мъжете и жените еднакви възможности да ползват общинските спортни съоръжения? Защо толкова много културни събития се посещават основно от жени? Защо мъжете заемат толкова малко книги с художествена литература от библиотеката?

Йернвален – има ли равенство в спортната зала?

Една от целите на Община Сандвикен е да се насърчава равнопоставеността на половете. За да се провери дали това действително се случва, в две общински спортни зали – Йернвален А и Б, се провежда ЗР изследване.

При изследването на Р1 (репрезентативността) се оказва, че жените са малцинство в управителните съвети на спортните дружества, ползващи Йернвален. Съотношенията

⁵ По данни на от 2006 г. свободното време на жените в България е с около 8 часа седмично по-малко от това на мъжете, поради ангажираността им с домакински труд, грижи за децата и за болни членове на семейството.

на жените и мъжете в съветите възлиза съответно на 83% към 17%. Всички председатели на съветите са мъже. Няколко дружества изказват съжаление, че жените са толкова зле представени. Обаче смятат, че жените участват по други начини, освен като вземащи решения в управителните органи на дружествата. Един представител на дружество изрази това така: „като помагат, правят кафето или продават лотарийни билети”. Въпросът е дали този начин на участие дава равни възможности за упражняване на власт и влияние в работата и планирането на дейността на дружествата.

Жените също така са малцинство и сред ползващите залите А и Б – само около 25%. От общото време за залите – 2Р (ресурси) жените използват само около 20%. Как се е получило това? Не се ли интересуват жените от спорт? От проучване, направено за местните културни развлечения и занимания през свободното време, става видно, че интересът на жените към спортовете, практикувани в Йернвален, е също толкова голям, колкото и на мъжете. Защо тогава мъжете доминират при реалното ползване на залите А и Б? Зала А е по-голяма и по-скъпа за поддръжка от зала Б. Тя се използва от мъжете както за тренировки, така и за спортни срещи, докато жените я използват само за спортни срещи. Тъй като мъжете използват повече от жените скъпата за поддръжка зала А, то за спортовете, практикувани от мъжете се отделя по-голяма част от общинските ресурси. Доколко това отговаря на целта на подкрепата от общината за дружествата?

Мъжкото и женското изкуство – еднакво ли се оценява?

Комисията по култура и отдих през свободното време в Ваксъо провежда проучване по метода 3Р за закупените от общината произведения на изкуството между 1992 и 1996 г. При разглеждането на репрезентативността, се установява, че тя е в равностойни измерения – закупени са 20 произведения на изкуството от автори мъже и 17 от жени. От друга страна обаче, в сумите, платени на мъжете и на жените има доста голяма разлика. За творбите на мъже общината е заплатила средно SEK 5.875, а за тези на жени – SEK 4.240 (приблизително 630 евро и 460 евро). Интерес буди въпросът защо общината оценява по-високо творбите на мъжете, отколкото на жените?

Физическата среда

Добрата физическа среда създава добри условия за ежедневиия живот на хората. Важен неин аспект е взаимовръзката между функционалното и социалното планиране. Но как отговаря физическата среда на начина на живот, интересите и нуждите на жените и мъжете. Изследванията показват, че най-често жените поемат основната отговорност за ефективното организиране на ежедневиия живот. За жените е важно маршрутът на автобусната линия да преминава близо до детската градина, търговския център или работното им място. Обществените обекти дават възможност на хората да се срещат или да участват в обществени обсъждания. Дали жилищните райони и търговските центрове са проектирани така, че хората да се чувстват добре и приятно и да имат възможност да се срещат?

Друг аспект е дали пространството създава усещане за сигурност. Някои обществени места в градовете поражда у жените чувство на страх и поради това те избягват да са

там след залез слънце. От съществено значение за намаляване на чувството за несигурност на жените е тези страхове да се вземат предвид при градското планиране.

В Гьотеборг е направен опис на опасните пътеки и места с помощта на метода ЗР. В резултат на проучването осветлението в подлеза на Бергшон бива подобро, за да се повиши чувството за сигурност. Подобна цел има и разполагането на общите перални помещения в сградите на приземните етажи с прозорци. Пералните помещения, които са на приземния етаж и имат прозорци, улесняват живота на жените. Друг е въпросът дали те ще накарат мъжете да започнат да перат.

Примери за ЗР въпроси при градското планиране:

Репрезентативност

Какво е разпределението по пол на хората, които работят в градското планиране? А каква е сред тези, които ползват обществените места и обекти, например – шофьори, велосипедисти, пешеходци и хората, използващи градския транспорт?

Ресурси

В каква степен жените и мъжете използват различни обществени места и обекти? Какви ресурси са инвестирани в места, използвани главно от мъже или от жени? Какви са ползите, ако съкратим с един час времето за пътуване с кола или с обществения транспорт?

Реалност

На кои критерии се отдава по-голямо значение от други при планирането? На чии нужди се обръща най-голямо внимание, когато се планират обществените места и обекти?

Нана – прилагане на интегрирания подход за равно третиране в един многоетажен паркинг

Управата на Нана – многоетажен паркинг в Умея, отчита проблем поради ниската степен на ползване. Докато се опитва да намери нови начини за повишаване на използваемостта, а така и на финансите си, управата се спира на ЗР метода. Проучването на първото Р показва, че хората, които използват паркинга, са основно мъже. Това от своя страна означава, че и второто Р (ресурсите) облагодетелства главно мъжете. Но защо толкова малко жени използват паркинга?

Общински служители и съветници посещават паркинга. По време на обиколката те „играят“ различни роли. Един е майка с две деца и пълна чанта с хранителни продукти във всяка ръка. Друг придружава своя възрастен баща, който се движи с помощта на проходилка. Трети е млада жена на около 20 години. Как всеки един от тези измислени персонажи възприема паркинга? Установява се, че асансьорът може да се ползва само през един етаж, но за това няма поставени подходящи указателни табелки. Тези, които паркират на „неправилния“ етаж, трябва да използват стълбището или лентата за колите, за да стигнат до асансьора. Как се чувства човек, когато върви по наклонената лента за колите с децата си или придружава възрастен роднина с проходилка? Или е на

инвалидна количка? Бетонните стени на стълбището карат хората да се чувстват като в затвор и поражда у тях чувство на безпокойство и несигурност.

В резултат на проучването паркингът бива обновен. Поставят се знаци, указващи пътя към асансьора. Две от трите стени на стълбището са заменени със стъклени и вратите са реконструирани. Инсталирано е повече осветление и люещите се стени са преобоядисани. Не след дълго тези инвестиции се изплащат, тъй като паркингът Нана започва да се използва и от жени, както и от много повече мъже.

Социални услуги и здравеопазване

Социалните услуги трябва отговарят на нуждите на всеки отделен човек. Изследванията обаче показват, че стереотипните разбирания за това, какви са мъжете и жените или се очакват да бъдат, засягат начина, по който те биват третирани, и помощта, която им се оказва. Възрастните жени ползват по-малко социални услуги по домовете. От тях по-често се очаква да се грижат за своите болни или немощни съпрузи, в сравнение с мъжете в подобна ситуация. Освен това се смята, че жените са по-икономични и техните изисквания са по-ниски в сравнение с мъжете.

По-долу са посочени някои примери за 3Р въпроси в областта на здравеопазването и медицинската помощ, които могат да са полезни от информативна и методологична гледна точка.

Репрезентативност

Какво е разпределението по пол сред получаващите социални помощи и услуги по домовете? Колко мъже и колко жени се ползват от общинските програми за борба със зависимостта от наркотични вещества?

Ресурси

Колко пари като социални помощи се получават съответно от мъже и жени? Колко часа социални услуги по домовете ползват съответно мъже и жени? Какви ресурси са отделени за програми за борба със зависимостта от наркотични вещества съответно за жени и мъже?

Реалност

Какви съображения формират разпределението на социалните помощи за мъже и жени? Еднакво внимание ли се обръща на нуждите на мъжете и на жените?

Еднакви грижи при социалните услуги

Канален е център в община Сандвикен за настаняване и лечение на зависими от наркотични вещества – както жени, така и мъже. Изследване, направено по метода 3Р показва, жените и мъжете се лекуват по различен начин. Мъжете получават повече ресурси (2Р), отколкото жените. Там са настанени девет мъже и шест жени. Мъжете имат възможност да се подготвят за самостоятелен живот след излизане от центъра. Всички те посещават курсове за професионална квалификация, докато от жените само една получава подобна подготовка. Тези обучения повишават възможностите за

намиране на работа и за финансова независимост. Това изследване показва наличието на ясен модел. Дали можем да твърдим, че наркотичните зависимости при мъжете се считат за по-сериозен проблеми от тези при жените, тъй като за лечението им се отделят повече ресурси? Дали необходимостта от медицински грижи е определена въз основа на индивидуалните потребности или върху нея оказват въздействие стереотипните представи за половете? Тези важни въпроси са поставени на обсъждане в центъра за лечение в Сандвикен.

Грантовете за нестопански организации от гледна точка на равнопоставеността на половете

Администрацията в окръг Лундби в Гьотеборг е направила проучване как безвъзмездната помощ, предоставена на доброволчески организации, работещи в социалната сфера, се разпределя между организациите, чиято дейност е насочена съответно към жени и към мъже. Ако 56% или повече от бенефициентите на една организация са от един пол, тя се определя като ориентирана към жени или съответно към мъже.

Резултатите от проучването показват, че ориентирани към жени организации, които не предоставят социални услуги, са получили средно SEK 196 на участник, неутралните по пол организации – SEK 784, ориентирани към мъже – SEK 1099 (съответно 21, 84 и 118 евро). С други думи, организациите, ориентирани към жени, получават по-малко от 1/5 от средствата, които получават организациите, ориентирани към мъже, под формата на безвъзмездна помощ за един участник. Защо за нуждите на мъжете се дават пет пъти повече средства от тези на жените?

Направено е сравнение и на отпуснатите грантове за организациите, които предоставят грижи и лечение. Организациите, ориентирани към жени, включват главно специализирани центрове за жени, отворени 24 часа в денонощието, за които отпуснатите средства за една жена са SEK 3,658 (394 евро). За тази помощ се регистрират само жените, без придружаващите ги деца. Ориентирани към мъже организации (най-често т.нар. групи за общуване или шведския вариант на Анонимните алкохолици) са получили SEK 2,982 (321 евро) на участник. Ориентирани към жени организации, които предоставят грижи и лечение, са получили почти 20% повече от съответните ориентирани към мъже организации. Обаче, когато се сравняват тези суми трябва да се има предвид, че грантовете за ориентирани към жени организации се изразходват за дейности, насочени не само към жените, но и към придружаващите ги деца.

Резултатите от ЗР анализа показват, че полът на бенефициентите има значение при разпределението на грантовете за нестопанските организации в социалния сектор. Дали в този случай може да се каже, че за да се извлече пълна полза от безвъзмездната помощ на една организация, е предимство да си мъж?

В резултат на проучването е направено преразпределение на безвъзмездната помощ. Грантовете за ориентирани към жени организации биват увеличени с 30% между 1999 и 2000 г. През същия период грантовете за ориентирани към мъже организации са намалени с 6%.

Анализ по пол

При третото Р (реалност) се анализират количествените индикатори от репрезентативността и ресурсите. Целта на анализа е да се направи връзка с нормите и ценностите, свързани с пола. Първите две Р отговарят на въпроса „Кой какво получава и колко?“. Анализът трябва да опише при какви условия става това. Да се разбере и да се направи анализ по пол не е елементарна задача. Често това е свързано с явления и модели, приети за естествени и станали част от ежедневието, но които трябва да подложим на съмнение. Въпросите за това, какво не е справедливо или е стереотип, днес често са спорни и са изключително чувствителна тема. Следователно, за да се извърши правилен анализ на реалността е необходимо тя се разгледа в целия обхват на данните. Ако се отдели достатъчно време за тяхното осмисляне и обсъждане, то ще се намали рискът от прибързани изводи.

Понякога количествената основа – проучването на репрезентативността и ресурсите – не е достатъчно, за да може да се извърши достоверен и конструктивен анализ. Количественото проучване тогава трябва да бъде допълнено с други методи и изследвания. Примери за качествени изследвания е например наблюдаването на заседание или конкретна ситуация, както и интервюирането на ръководни служители, персонал или потребители.

Що се отнася до реалността, често е полезно да се получи подкрепата на един или повече хора извън наблюдаваната ситуация. Също така би било от полза да се проучи дали вече има някакви проучвания, които може да имат връзка към въпроса и да се използват за сравнение.

Въпросите, предложени по-долу, могат да ви помогнат при анализа. Към тях може да се добавят и други по-специфични въпроси, свързани с общинските дейности. Те могат също да се използват впоследствие като контролни въпроси: дали нещо не е пропуснато или не е било обсъдено докрай при разглеждането на реалността.

Въпроси за реалност

- Какво се приема за даденост във връзка с пола, какво е аномално или различно?
- Какво се подразбира? Какво е видимо, невидимо?
- Кой има полза от реалността, описана по този начин?
- Кой има право да говори и какво казва?
- Има ли някакви противоречия?
- Може ли обектът на анализа да бъде описан по друг начин?
- Какво не се смята за проблем?
- Има ли мълчаливо съгласие при определянето на дейностите?
- Затвърждават ли дейностите различни условия/третиране за мъжете и жените?
- Какво може да се промени, когато проблемът/реалността е описана по такъв начин?

Работата продължава

В настоящата брошура са представени примери за конкретни проекти, осъществени от шведски общини с подкрепата на Шведската асоциация на местните власти. Чрез различните проекти бе събрана разнообразна информация и познания за реалните условия в общинските структури. Тези знания правят възможни необходимите промени за постигане на равнопоставеност. Само когато има разбиране за характера на тези явления, иначе толкова естествени и обичайни, че са почти незабележими за хората, местните политици могат да искат, да оценяват и да определят измерими цели за равнопоставеността в общинските структури и дейности. Администрацията тогава може да работи заедно за реализиране на целите, които политиците са поставили. Реалните действия за подобряване на равнопоставеността са възможни, когато са изработени конкретни планове за действие въз основа на действителните условия в общинските структури. Така предизвикателствата пред работата по равнопоставеността продължават.

Искате ли да научите повече?

Шведската асоциация на местните власти предлага лекции, семинари и подкрепа при изработването на проекти за разпространение и по-нататъшно разширяване на опита от работата по прилагане на интегрирания подход за равно третиране на жените и мъжете в общините.

За повече информация: www.svekom.se/jamstalldhet

Фредрик Лундквист: fredrik.lundkvist@svekom.se

Кристин Н. Гранберг: christin.n.granberg@svekom.se